

REGELVERK & INSTRUKTIONER FÖR PROVTAGNING AV FISK FÖR DIOXIN

Hästholmen, Lidköping, Kristinehamn

Gunnar Andersson

Statens Veterinärmedisinska Anstalt

MYNDIGHETERS ROLL

- Riskvärderare: Beräkna hur stor risk/exponering konsumenterna utsätts för med ett visst förfarande.
- Riskhanterare: Skall avgöra om risken/exponeringen är acceptabel och balansera mot andra värden.
- **SVA** är *riskvärderare*
- **Jordbruksverket** är *riskhanterare*
- På **livsmedelsverket** är dessa uppgifter fördelade mellan olika personer.
- På EU nivå
- **Europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten, EFSA** är *riskvärderare*
- **EU kommissionen (EC)** är *riskhanterare* (Föreslår & följer upp lagar)

VAD STYR KRAVEN PÅ PROVTAGNING?

- EU:
  - KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) 2017/644 av den 5 april 2017 om provtagnings- och analysmetoder för kontroll av halter av dioxiner, dioxinlika PCB och icke dioxinlika PCB i vissa livsmedel.
- Livsmedelsverket
  - Provtagningsanvisning DNR 2016/03904: Provtagning av vildfångad sik för analyser av dioxiner och PCB
    - Avsedd för offentlig provtagning
    - Baseras på tidigare version av ovanstående: EU 2014/589
- **Livsmedelsverket måste visa EC att förordningar följs** Balansgång genom undantaget för lax.

VAD SÄGER EU OM SVENSK FISK?

- Vissa fiskarter med ursprung i Östersjöområdet kan innehålla höga halter av dioxiner och dioxinlika PCB. En betydande andel av dessa fiskarter från Östersjöområdet kommer inte att underskrida gränsvärdena, och skulle således uteslutas från kosten. Det finns tecken på att det kan ha en negativ inverkan på hälsan i Östersjöområdet att utesluta fisk från kosten
- ...Finland och Sverige beviljas undantag för att under begränsad tid släppa vissa fiskarter med ursprung i Östersjöområdet ut på marknaden, vilka är avsedda för konsumtion i territoriet och som innehåller högre halter av dioxiner och dioxinlika PCB än de som fastställs i denna förordning. Nödvändiga åtgärder måste vidtas för att garantera att fisk och fiskprodukter som överskrider gränsvärdet inte släpps ut på marknaden i andra medlemsstater
- Det bör säkerställas att de livsmedelsföretagare som genomför kontroller enligt artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 (7) tillämpar provtagningsförfaranden som motsvarar dem som föreskrivs i den här förordningen för att säkerställa att prover som tas för dessa kontroller är representativa.

DEFINITIONER

- *Parti*: en **identifierbar mängd livsmedel från en och samma leverans** som vid offentlig kontroll uppvisar samma egenskaper, exempelvis i fråga om ursprung, sort, emballeringsmetod, förpackare, avsändare eller märkning.
- När det gäller fisk och fiskeriprodukter, ska **även fiskarnas storlek vara jämförbar**. Om fiskarnas storlek och/eller vikt inte är jämförbara inom en sändning får sändningen visserligen betraktas som ett och samma parti, men ett särskilt provtagningsförfarande måste tillämpas.
- *Delparti*: en viss del som ingår i ett större parti och **på vilken provtagningsmetoden ska tillämpas**. Varje delparti ska hållas fysiskt åtskilt och vara identifierbart.

PROVTAGNING ENLIGT (EU) 2017/644

Fiskar ska anses ha jämförbar storlek och vikt om skillnaden i storlek och vikt inte överskrider ca 50 %.

Det antal delprover som ska tas från partiet anges i **tabell 3**.
Samlingsprovet som är en blandning av alla delprover ska väga minst 1 kg

Minsta antal delprover som ska tas från ett parti eller delparti

Partiets/delpartiets vikt eller volym (i kg eller liter)	Minsta antal delprover som ska tas
< 50	3
50 till 500	5
> 500	10

SAMLINGSPROV

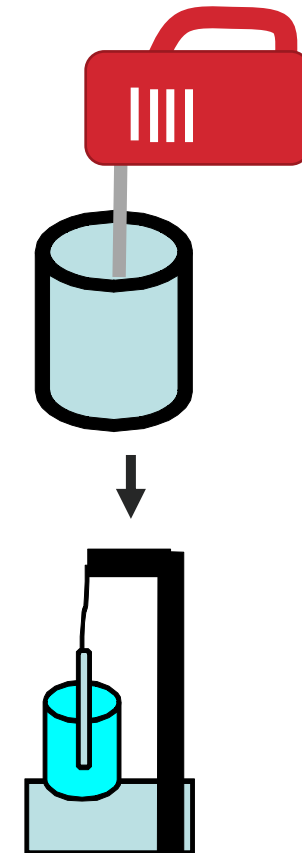
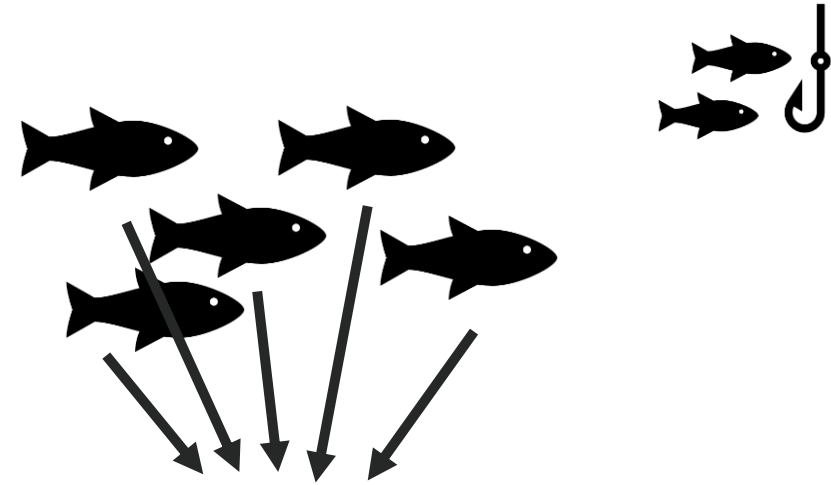
En fisk med hög dioxinhalt medför ingen risk för förgiftning. Medelhalten är det viktiga

Fett- och dioxinhalt skiljer mellan individer. Provtta fler fiskar för att jämna ut skillnader.

Analyser är dyra. Vid livsmedelskontroll slår man ihop flera delprover till samlingsprov, för att spara tid och pengar.

Resultatet från analys av ett samlingsprov anses motsvara medelvärdet av analyser från de ingående individerna.

Alternativet, att analysera individuella fiskar nämns inte i EU förordningen. Sannolikt för att ingen normalt vill betala extra för detta.

PROVTAGNING AV FISK PARTIER MED OJÄMN STORLEK

(GUIDANCE ON SAMPLING OF WHOLE FISHES OF DIFFERENT SIZE AND/OR WEIGH)

- en viss storleks- eller viktkategori överväger (ca 80 % eller mer av partiet) ska provet tas från fiskar som har den storlek eller vikt som överväger (2017/644)
- ... fiskar i samma batch (sats) skiljer sig mer än 50% men mindre än 100%: Två separata representativa prov tas från vardera storleks- eller vikt-kategori. *
- ...fiskarna i batchen skiljer sig mer än 100% i storlek: Tre separata representativa prov tas från vardera storleks- eller vikt-kategori. *
- Laboratoriet får utföra en sekvensiell analys av proverna från de olika storleks-/viktklasserna från en batch varvid provet från den största klassen analyseras först". *(om de största fiskarna är under gränsvärdet anses också de små vara det)* *

* (GUIDANCE ON SAMPLING OF WHOLE FISHES OF DIFFERENT SIZE AND/OR WEIGH)

VAD MENAS MED "SKILLNADEN I STORLEK OCH VIKT INTE ÖVERSKRIDER CA 50 %"

- Det kan man fråga sig...
- 4 hg är 50% mindre än 8hg
- 6 hg är 50% större än 4 hg
- 8 hg är 100% mer än 4 hg
- Prejudikat saknas.

INSTRUKTIONER FÖR PROVTAGNING AV FISK FÖR EXPORT, FRAMTAGNA I PROJEKTET.

- Tolkning av EU förordningen.
- OK från Livsmedelsverket 2017 (Frida Broman, telefon)
- Avsedd att användas under fiskesäsongen 2017.
- Vi avsåg ta fram reviderad instruktion inför 2018 i samråd med livsmedelsverket.

SPECIELLT FÖR PROVTAGNING AV LAX RESPEKTIVE SIK

- *Fisk fångad med samma sorts siknät (40 eller 43mm), kan anses ha jämförbar storlek och vikt (ca 4-8hg).
- *All fisk fångad med samma nät under en säsong och fångstplats kan anses vara ett parti.
  - **enligt vår tolkning av förordningen*
- För lax finns (enligt livsmedelsverket) ett samband mellan storlek och dioxinhalt. Fångsten måste storlekssorteras så att den största fisken i ett delparti inte är mer än dubbelt så stor som den minsta.
  - Exempelvis kan man använda storlekskategorierna 2-4 kg, 4-8 kg och >8kg. Ett samlingsprov görs per delparti.

SLUTSATSER

- Livsmedelsverkets instruktioner är tolkningar av EU lagstiftning. Instruktionerna är avsedda för offentlig kontroll. Vid egenkontroll är det UR förordningen som gäller.
- Sveriges undantag gällande laxfiskar motiveras av en avvägning mellan risk och nytta och på att "vi" garanterar att fisk med oacceptabel dioxinhalt inte exporteras.
- EU lagstiftningen uppmanar till flexibilitet så länge livsmedelssäkerheten inte äventyras. EU's gränsvärden och provtagningsinstruktion sätter ribban.
- Ovanstående sätter ramarna för hur producenters provtagning kan utformas.

HUR UNDVIKA ATT GODA PARTIER STOPPAS

- Dokumentera tydligt vad som är ditt parti. *Tex* första och sista fångstdatum, fångstområde, redskap, storleksklass(er).
- Har man bara en storleksklass måste man vara tydlig med att ange detta. *Tex* ”storleken på siken i partiet ligger mellan 5 och 8 hg”. Om en övervägande majoritet (80%, 4 av 5) är i ett snävare storleksintervall, ange detta.
- Analysera samlingsprover med antal fiskar enligt tabell. Ett samlingsprov per storleksklass. (Väntar på domstolsutslag om individuella prover är likvärdigt. Onödigt att chansa)
- Fiskarna i provet skall vara representativa för partiet (eller delpartiet/storleksklassen). Gäller storlek och fångstdatum
- Enstaka större fiskar i partiet är inte olagligt, men kan leda till jobbiga diskussioner om gränsdragning.

TACK FÖR VISAT INTRESSE

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska
havs- och fiskerifonden

